

บทที่ 7

การวิเคราะห์งบการเงิน

	หน้า
I. ความหมายของงบการเงิน	124
I.1 งบดุล	125
I.2 งบกำไรขาดทุน	128
II. การปฏิบัติงานในงบการเงิน	128
II.1 การปรับปรุงรายการในงบการเงิน	128
II.2 การจัดกลุ่มรายการและจัดวางรูปแบบ	130
II.3 การวิเคราะห์	134
III. การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับรายการต่าง ๆ ในงบการเงิน	136
IV. การเปรียบเทียบยอดเงินของแต่ละรายการ	141
V. การวิเคราะห์แนวโน้มของแต่ละรายการ	142
VI. การวิเคราะห์ส่วนประกอบของงบการเงิน	144
VII. การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วน	145
VIII. การวิเคราะห์ถึงแหล่งเงินทุนที่ได้มาและใช้ไป	156
IX. ข้อจำกัดของงบการเงิน	157

จากข้อมูลที่รวบรวมเข้ามาหลาย ๆ ประเภท จากหลาย ๆ แหล่งด้วยกันนั้น ข้อมูลหนึ่งที่จะได้จากธุรกิจการค้าโดยเฉพาะในรูปของห้างหุ้นส่วนและบริษัท ได้แก่ งบการเงิน เป็นข้อมูลทางบัญชีที่แสดงถึงฐานะทางการเงินของกิจการนั้น ๆ ผลการวิเคราะห์ที่จะได้จากงบการเงินนอกเหนือจากจะทำให้ทราบถึงความสามารถในการชำระหนี้ (capacity) แล้ว ยังสื่อให้เห็นถึงคุณลักษณะ (character) ในการจัดหาเงิน และใช้เงินทุนว่า เป็นไปในลักษณะกล้าเสี่ยงเพียงใด มีการบริหารเงินทุนไปในทิศทางที่เหมาะสมหรือไม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่างบการเงินที่ได้มาจะต้องเกิดจากการบันทึกรายการค้าต่าง ๆ ตามข้อเท็จจริง จึงจะใ้คงงบการเงินที่ถูกต้อง หากงบการเงินไม่ถูกต้อง ข้อมูลนี้ก็ไม่ใช่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์นัก

ผู้ให้เครดิตแต่ละกิจการ ย่อมมีนโยบายแตกต่างกันไปในการของบการเงิน บางกิจการอาจจะของบการเงินจากลูกค้าทุกช่วงเวลาที่กำหนด เช่น ทุก ๆ 3 เดือน เพื่อจะได้ปรับข้อมูลวิเคราะห์เครดิตของลูกค้าให้ทันสมัยอยู่เสมอ บางกิจการอาจจะของบการเงินเฉพาะในขณะที่เราเห็นว่ามีความจำเป็นเท่านั้น

I. ความหมายของงบการเงิน

โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว งบการเงิน หมายถึง งบดุล และงบกำไรขาดทุน เป็นสำคัญ ในการจัดทำงบการเงินทั้งสองดังกล่าวนี้ ยังอาจมีงบประกอบอีกโสดหนึ่งด้วย เช่น งบต้นทุนผลิต งบต้นทุนขาย งบกำไรสะสม รายละเอียดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เป็นต้น งบประกอบเหล่านี้ก็เป็นส่วนหนึ่งของงบการเงินด้วยเช่นกัน

งบดุล เป็นงบที่แสดงให้เห็นถึงฐานะการเงินของกิจการหนึ่ง ณ ระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งจัดรวบรวมมาจากการบันทึกบัญชี (ในอดีต) หรืออาจจะเป็นการประมาณการขึ้นมา (อนาคต) ในรูปของ สินทรัพย์ หนี้สิน และทุน

งบกำไรขาดทุน เป็นงบที่แสดงให้เห็นถึงรายได้ และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น
ในรอบระยะเวลาหนึ่งที่ผ่านมา หรืออาจจะมีการประมาณการขึ้นก็ได้

I.1 งบดุล (Balance Sheet)

งบดุลเป็นงบที่ประกอบไปด้วย สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของผู้ถือหุ้น

1. **สินทรัพย์** เป็นทรัพย์สินที่กิจการได้ลงทุนไว้เพื่อการค้าดำเนินงาน ซึ่ง
จัดแบ่งออกเป็น 5 กลุ่มย่อยด้วยกัน คือ สินทรัพย์หมุนเวียน สินทรัพย์ถาวร สินทรัพย์ที่ไม่มี
ตัวตน ค่าใช้จ่ายรอการตัดบัญชี และสินทรัพย์อื่น ๆ

2. **หนี้สิน** เป็นแหล่งที่มาของเงินทุนของกิจการ โดยการกู้ยืมจากภายนอก
ซึ่งแบ่งได้เป็น หนี้สินระยะสั้น หนี้สินระยะยาว และรายได้รอการตัดบัญชี หนี้สินจึงเป็นภาระ
ผูกพันที่กิจการจะต้องจัดการชำระคืนภายใน 1 ปี หรือในรอบระยะเวลาการค้าดำเนินงาน
โดยปกติ ซึ่งอาจจะชำระคืนด้วยสินทรัพย์หมุนเวียน หรือ ด้วยการก่อหนี้สินรายการอื่นเพิ่ม
ขึ้นมาก็ตาม

3. **ส่วนของผู้ถือหุ้น** เป็นแหล่งที่มาของเงินทุนในระยะยาวของกิจการ
จากผู้ถือหุ้น ผู้ถือหุ้นมีสิทธิเรียกร้องเอาจากสินทรัพย์ของกิจการได้ภายหลังจากหนี้สิน
ทั้งหลาย ซึ่งลักษณะของผู้ถือหุ้น อาจได้มาจาก เจ้าของคนเดียว หรือหุ้นส่วนต่าง ๆ หรือ
ผู้ถือหุ้นต่าง ๆ อันเป็นไปตามลักษณะรูปแบบของธุรกิจนั้น ๆ

สินทรัพย์หมุนเวียน เป็น สินทรัพย์ในรูปของเงินสด หรือสินทรัพย์อื่นที่สามารถ
จะเปลี่ยนแปลงเป็นเงินสดได้ในระยะเวลาอันสั้นภายในรอบเวลาการค้าดำเนินงานตามปกติของ
ธุรกิจ ดังนั้น สินทรัพย์หมุนเวียนจึงประกอบไปด้วย เงินสด หลักทรัพย์ในความต้องการของ
ตลาด ทั่วเงินรับ ลูกหนี้ สินค้าคงเหลือ เงินให้ยืมแก่พนักงาน รวมทั้งค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า

แม้ว่าค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้าจะมีลักษณะที่จะเปลี่ยนสภาพมาเป็นเงินสดอีกก็ตาม แต่ก็เป็นการใช้จ่ายที่จะทำให้มีการใช้เงินสดในอนาคตน้อยกว่ากรณีที่ไม่มีการจ่ายค่าใช้จ่ายไปล่วงหน้า ในทางปฏิบัติสำหรับการวิเคราะห์อาจไม่นำรายการค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้านี้รวมไว้ในสินทรัพย์หมุนเวียน แต่จะนำมาคิดค่าึงประกอบไว้เท่านั้น ในการวิเคราะห์เครดิตถือว่าสินทรัพย์หมุนเวียนมีความสำคัญมาก โดยเฉพาะในแง่ของการนำไปชำระคืนแก่ภาระผูกพันชั้นในหนี้ระยะสั้น หรืออยู่ให้เครดิตระยะสั้นนั่นเอง

สินทรัพย์ถาวร เป็นสินทรัพย์ที่มีลักษณะคงทนถาวร มีอายุการใช้งานนานกว่ารอบการดำเนินงานตามปกติหรือ 1 ปี และมีวัตถุประสงค์ไว้ใช้ในการประกอบธุรกิจมิใช่เพื่อเอ็งกำไร และมีจะไม่ถูกกระทบกระเทือนจากการผันผวนในระยะสั้น เช่น ที่ดิน อาคาร และโรงงาน อุปกรณ์ต่าง ๆ เครื่องจักร รถยนต์ เครื่องตกแต่ง เป็นต้น สินทรัพย์ประเภทนี้มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์เครดิตระยะยาว

สินทรัพย์ไม่มีตัวตน เป็นสินทรัพย์ของกิจการที่ไม่มีตัวตน เช่น ค่าความนิยม สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ เป็นต้น ในการวิเคราะห์เครดิต รายการเหล่านี้ถือว่าไม่ค่อยมีความสำคัญนัก อาจจะไม่ต้งนำมาพิจารณาก็ได้

ค่าใช้จ่ายรอการตัดบัญชี เป็นค่าใช้จ่ายที่ได้จ่ายล่วงหน้าไป ซึ่งจะให้ประโยชน์ต่อกิจการในอนาคตเป็นระยะเวลาานกว่า 1 ปี สินทรัพย์นี้จึงมีสินทรัพย์หมุนเวียนในรูปของค่าใช้จ่ายจ่ายล่วงหน้า และก็ไม่เข้าลักษณะของสินทรัพย์ถาวรด้วย ตัวอย่างเช่น ค่าประกันภัยจ่ายล่วงหน้า เป็นต้น

สินทรัพย์อื่น ๆ เป็นสินทรัพย์ที่ไม่อยู่ในข่ายของสินทรัพย์ทั้ง 4 ประเภทข้างต้น เช่น ที่ดินที่ซื้อมาเพื่อเอ็งกำไร ปกติที่ดินจะมีลักษณะเป็นสินทรัพย์ที่ถาวรแต่เนื่องจากสินทรัพย์นี้มีไคมีไว้เพื่อใช้ดำเนินงานของกิจการ จึงไม่ถือเป็นสินทรัพย์ถาวรในงบดุล จึงนำมาจัดประเภทเป็นสินทรัพย์อื่น ๆ

หนี้สินระยะสั้น เป็นสิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้ทั้งหลายมีต่อกิจการ ซึ่งจะครบกำหนดชำระภายใน 1 ปี นับจากวันที่ในงบดุล เช่น เจ้าหนี้การค้า หนี้เงินจ่าย เงินปันผลค้างจ่าย ภาษีค้างจ่าย และค่าใช้จ่ายค้างจ่าย เป็นต้น รายการนี้สำคัญต่อการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจมีความหมายมากพอควร โดยเฉพาะในกรณีที่กำลังพิจารณาว่าจะให้เครดิตระยะสั้นแก่ลูกค้า ซึ่งมีฐานะการเงินตามงบดุลนี้หรือไม่ เพราะถ้าให้ เราก็จะกลายเป็นเจ้าหนี้เพิ่ม รายการหนี้สินระยะสั้นขึ้นอีกส่วนหนึ่ง ความเสี่ยงก็เพิ่มขึ้นแต่จะอยู่ภายในระดับที่กิจการกำหนดไว้หรือไม่

หนี้สินระยะยาว เป็นสิทธิเรียกร้องที่เจ้าหนี้ทั้งหลายมีต่อกิจการ ซึ่งจะครบกำหนดชำระนานกว่า 1 ปี นับแต่วันที่ในงบดุล เช่น เงินกู้ระยะยาว เงินกู้ที่จำนองด้วยสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ ทั่วสัญญาใช้เงินระยะยาว ตุนกู เป็นต้น รายการนี้มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์เครดิตระยะยาว

รายได้รอการตัดบัญชี เป็นเงินที่กิจการได้รับมาล่วงหน้าสำหรับการขายหรือการจะให้บริการอันเป็นรายได้ของธุรกิจนี้ เป็นเวลานานกว่า 1 ปี เช่น ค่าเช่ารับล่วงหน้า คอกเบี้ยรับล่วงหน้า เป็นต้น

เงินทุนของเจ้าของ เป็นเงินที่เจ้าของได้นำมาลงทุนไว้แต่แรกเริ่ม ในกิจการที่มีลักษณะเป็นบริษัท เงินทุนนี้ จะอยู่ในรูปของหุ้นทุน

ส่วนเกินมูลค่า เป็นเงินค่าหุ้นทุนที่เจ้าของได้จ่ายมาสูงกว่าราคามูลค่าที่กำหนดไว้ในหุ้น

กำไรสะสมหรือกระแสทุน เป็นผลกำไรจากการดำเนินงานแต่ละปีที่ได้สะสมไว้ในแต่ละปี อันอาจนำไปจัดสรรแบ่งกำไรให้หุ้นส่วนหรือจ่ายเป็นเงินปันผลให้ผู้ถือหุ้นทุนหรืออาจจะจัดสรรเพื่อวัตถุประสงค์อื่นของกิจการ เช่น เพื่อการขยายกิจการ เป็นต้น

I.2 งบกำไรขาดทุน (Income Statement)

เป็นงบที่แสดงถึงรายได้อันเกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งที่กำหนด หักด้วยค่าใช้จ่ายที่ก่อให้เกิดรายได้นั้นในช่วงเวลาเดียวกัน ค่าใช้จ่ายนี้ประกอบไปด้วย ต้นทุนสินค้าที่ขายหรือต้นทุนในการให้บริการ ค่าใช้จ่ายในการขาย ค่าใช้จ่ายในการบริหาร ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

II. การปฏิบัติงานในงบการเงิน

เมื่อฝ่ายเครดิตได้รับงบการเงินจากลูกค้าหรือผู้ขอเครดิตแล้ว ควรจัดลำดับในการปฏิบัติงานดังนี้

1. การปรับปรุงรายการในงบการเงิน
2. การจัดกลุ่มรายการและจัดวางรูปแบบให้สะดวกแก่การวิเคราะห์
3. การวิเคราะห์

II.1 การปรับปรุงรายการในงบการเงิน

ก่อนที่กิจการจะนำงบการเงินของลูกค้ามาวิเคราะห์นั้น ควรจะพิจารณาถึงความถูกต้องของรายการต่าง ๆ ของงบการเงิน และคัดเลือกรายการที่ไม่ค่อยมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ออกไป

ในการวิเคราะห์จะเปรียบเทียบเพิ่มเติมที่จากงบการเงิน จะต้องนำงบการเงินมาเปรียบเทียบกับหลาย ๆ งวดเวลา หรืออาจเปรียบเทียบกับกิจการอื่น ๆ ที่มีลักษณะการค้าเป็นงานคล้ายกัน เพื่อให้เห็นแนวโน้มในอดีตและจะได้คาดการณ์ไปถึงผลในอนาคตด้วย ดังนั้นงบการเงินงวดต่าง ๆ เหล่านี้ จะเปรียบเทียบกันได้ก็ควรได้มีการปรับปรุงให้อยู่ใน

มาตรฐานเดียวกันเสียก่อน รวมทั้งความถูกต้องของมูลค่าในรายการต่าง ๆ ให้เป็นไป
ตามความเป็นจริง ทั้งนี้เพราะบางครั้งมูลค่าอาจขมและงบการเงินขึ้น หรือเนื่องจาก
การบันทึกบัญชีเกิดจากข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง ตัวอย่างของการปรับปรุงรายการเหล่านี้
เช่น

- เปรียบเทียบรายการทรัพย์สินตามบัญชีกับที่มีอยู่จริง เช่น ที่ดิน
ตามบันทึกบัญชี กับ การสังเกตการณ์ จากตัวที่ดินโดยตรง ทำให้ทราบว่า ราคาที่ดิน
ที่แท้จริง จะต้องสูงกว่าที่บันทึกบัญชีไว้ ซึ่งต้องปรับให้ตรงกับความเป็นจริง หรือ ถ้า
รายการสินทรัพย์ใดก็ตามบัญชีแต่ไม่ปรากฏให้เห็นจากการไปเยี่ยมชมก็จะต้องถือว่าไม่มี
สินทรัพย์ในมูลค่านี้อยู่ในงบดุล

- ปรับมูลค่าของเงินสำหรับรายการต่าง ๆ ในงบการเงินงวดต่าง ๆ
ให้อยู่ในระดับราคาเดียวกัน เช่น รถยนต์ เมื่อ 5 ปีก่อน ราคา 100,000 บาท แต่
ในปัจจุบันราคา 180,000 บาท โดยที่สภาพทุกอย่างเหมือนกัน

- วิธีการบันทึกบัญชี สำหรับรายการหนึ่ง ๆ ในแต่ละงวดของงบการเงิน
ต่างก็ย่อมทำให้มูลค่าของรายการนั้นต่างกันทั้ง ๆ ที่ควรจะเท่ากัน เช่น การคิดค่าเสื่อม
ราคาของสินทรัพย์ถาวรโดยวิธีเส้นตรงในปีหนึ่ง และโดยวิธี *Sum of the year digit*
ในอีกปีหนึ่ง ก็ย่อมทำให้ค่าเสื่อมราคาต่างกัน และมีผลต่อกำไรต่างกัน อีกทั้งราคาตามบัญชี
ของสินทรัพย์ก็ต่างไปด้วย จึงต้องปรับวิธีการบัญชีใน 2 งวดนี้ ให้อยู่ในวิธีการเดียวกัน

- สำหรับเป้าหมายในการวิเคราะห์เศรษฐกิจ ลักษณะของรายการในงบ
การเงินบางรายการอาจไม่มีความหมายต่อการวิเคราะห์ที่จะคัดออก เช่น ค่าลิขสิทธิ์ ค่า
ความนิยม แต่ในบางกรณีรายการเดียวกันนี้สำหรับลูกค้ารายอื่นอาจมีความหมายต่อการ
วิเคราะห์เพราะทำให้เราเข้าใจในอนาคตสูงขึ้น

- รายการบัญชีหนึ่ง ๆ ในงบการเงินอาจประกอบไปด้วยรายละเอียดหลาย ๆ อย่างรวมกันอยู่ เช่น บัญชีลูกหนี้ ถ้าการบันทึกบัญชี ประกอบไปด้วย ลูกหนี้การค้า ลูกหนี้เงินให้ยืมแก่พนักงาน ก็ควรจะแยกออกมาเป็น 2 รายการ ทั้งนี้เพราะระยะเวลาที่จะติดตามหนี้กลับคืนมาได้ อาจใช้ระยะเวลาต่างกัน และในการคำนวณหาอัตราหมุนของลูกหนี้ การค้าก็ย่อมผิดเพี้ยนไป

- การจัดประเภทรายการบัญชีตามเจตนาของการวิเคราะห์เครดิตและการบันทึกของนักบัญชีจะต่างกัน เช่น ในงบการเงินจะแสดงการผ่อนชำระระยะยาวเป็นหนี้สินระยะยาว ในทัศนะของการวิเคราะห์จะแยกรายการนี้ออกมาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหนึ่งจะเป็นหนี้สินระยะสั้นสำหรับการผ่อนชำระที่จะจ่ายภายใน 1 ปีข้างหน้า แล้ว ส่วนที่นานกว่า 1 ปีจึงจะเป็นหนี้สินระยะยาว เป็นต้น หรือ บัญชีเงินให้ยืมแก่หุ้นส่วน นักบัญชีจะแสดงไว้เป็นสินทรัพย์หมุนเวียน แต่ในการวิเคราะห์เครดิตแล้วจะจัดรายการนี้เป็นสินทรัพย์อื่น ๆ ก็ได้

II.2 การจัดกลุ่มรายการและจัดวางรูปแบบให้สะดวกแก่การวิเคราะห์

ในทางปฏิบัติ งบการเงินที่ได้รับจากลูกค้าอาจอยู่ในรูปแบบแตกต่างกันไป เพื่อให้เป็นการง่ายแก่ผู้วิเคราะห์เครดิต จึงอาจจัดรายการในงบการเงินให้เป็นไปตามมาตรฐานหรือตามแบบฟอร์มที่กิจการจัดทำขึ้นเสียใหม่ อาจจัดแยกประเภทรายการต่าง ๆ ในงบดุลออกเป็นกลุ่ม ๆ ดังนี้ (ตามหน้า 131)

CONFIDENTIAL STATEMENT
MADE TO

FOR THE PURPOSE OF OBTAINING CREDIT

Full Name of Firm _____

Name of Owner (s) if Proprietorship or Partnership _____

Address _____

CORPORATION   SOLE PROPRIETORSHIP   TYPE OF BUSINESS   WHOLESALE   COOPERATIVE
 PARTNERSHIP   RETAIL   OTHER

Established _____ Bank Reference _____

Our Financial Condition Was As Follows On _____ 19__

ASSETS	DOLLARS		LIABILITIES	DOLLARS	
		CENTS			CENTS
Cash on Hand and in Bank			Accounts Payable		
Accounts Receivable			Due Bills (Secured)		
Notes Receivable			Due Bills (Unsecured)		
Merchandise			Notes Payable, Others		
Other Current Assets (Describe)			Accrued Wages or Taxes		
			Other Current Liabilities (Describe)		
TOTAL CURRENT ASSETS			TOTAL CURRENT LIABILITIES		
Real Estate and Title			Long Term Debt		
Real Estate and Liabilities (Net)			Dividends Payable to Stockholders		
Investments (Describe)			Other Liab.		
			TOTAL LIABILITIES		
Other Assets (Describe)			Capital Stock		
			Surplus		
TOTAL ASSETS			NET WORTH		
			TOTAL LIABILITIES and NET WORTH		

GROSS SALES FOR YEAR ENDING _____ NET INCOME AFTER TAXES \$ _____

To the best of my knowledge, the above is an accurate statement of my (our) financial condition.

Name of Firm _____ SIGNED BY _____ OWNER, PARTNER, OR OFFICER OF CORPORATION

DATE _____ TITLE _____

Simplified financial statement form.

สินทรัพย์หมุนเวียน

เงินสดและเงินฝากธนาคาร	X	
หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด	X	
ตัวเงินรับและตัวสัญญาการค้าอื่น ๆ	X	
ลูกหนี้การค้า-สุทธิ	X	
สินค้าคงเหลือ	<u>X</u>	<u>XX</u>

สินทรัพย์ถาวร

ที่ดิน	X	
อาคาร-สุทธิ	X	
อุปกรณ์และเครื่องตกแต่ง-สุทธิ	<u>X</u>	<u>XX</u>
รวมสินทรัพย์ทั้งสิ้น		<u><u>XXX</u></u>

หนี้สินระยะสั้น

เจ้าหนี้การค้า	X	
ตัวเงินจ่ายและตัวสัญญาการค้าอื่น ๆ	X	
เงินกู้จากธนาคาร	X	
ภาษีและคอกเบี้ยค้างจ่าย	<u>X</u>	<u>XX</u>

หนี้สินระยะยาว

เงินกู้จำนอง	X	
พันธ	<u>X</u>	<u>XX</u>

ส่วนของผู้ถือหุ้น		
หุ้นสามัญ	X	
ส่วนเกินหุ้น	X	
กำไรสะสม	<u>X</u>	<u>XX</u>
รวมหนี้สินและทุนทั้งสิ้น		<u>XXX</u>

ซึ่งแบบฟอร์มข้างต้นนี้ อาจจัดทำเป็นงบการเงินเปรียบเทียบ ด้วยการจัดทำเป็นหลาย ๆ ช่วง เพื่อให้ทราบมูลค่าของรายการงบการเงินของแต่ละปี ๆ ลงไป อันจะทำให้เกิดความสะดวกในการวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบมากขึ้น

II.3 การวิเคราะห์

ผู้ให้เครดิต จะพิจารณาถึงฐานะการเงินจากงบการเงินของลูกค้านี้ได้ ปรับปรุงรายการและโค้จ้กเรียงตามแบบฟอร์มที่กล่าวมาแล้วว่า มีความสามารถในการชำระหนี้และมีคุณลักษณะของผู้บริหาร (capacity and character) อย่างไร ความสามารถในการชำระหนี้ อาจจะต้องแยกประเด็นเป็นความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นในกรณีที่ถูกค้าขอเครดิตระยะสั้น และความสามารถในการชำระหนี้ระยะยาวในกรณีที่ถูกค้าขอเครดิตระยะยาว ทั้งนี้เพราะการพิจารณาจากงบการเงินจุดมุ่งของการวิเคราะห์จะต่างกัน กล่าวคือ

- การพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นจะเน้นพิจารณาว่าหนี้สินระยะสั้นที่ลูกค้ามีอยู่ ลูกค้าจะมีสินทรัพย์หมุนเวียนอันจะแปลงสภาพมาเป็นเงินสดเพื่อนำไปชำระหนี้ระยะสั้นนี้ได้ครบถ้วนและตามระยะเวลาที่กำหนดหรือไม่ จึงเป็นการพิจารณาถึงรายการของสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินระยะสั้น นอกเหนือไปจากผลกำไรในระยะสั้น

- การพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะยาว ก็จะเน้นพิจารณาว่า หนี้สินระยะยาวที่ลูกค้านำอยู่ มีหลักประกันที่อาจจะชำระคืนทรัพย์สินถาวรมาจ่ายชำระได้พอเพียงเพียงใด รวมทั้งการพิจารณาถึงความเสี่ยงของแหล่งเงินทุนที่ได้จัดหาเงินระยะยาวมาใช้ในกิจการ (ไต่ถามหนี้สินระยะยาวและทุนของเจ้าของ) จึงเป็นการพิจารณาถึงสินทรัพย์ถาวร หนี้สินระยะยาว และทุนของเจ้าของ นอกเหนือไปจากการพิจารณาถึงความมั่นคงในรายได้ในอนาคตระยะยาวซึ่งจะมีผลต่อการหมุนเงินเพื่อชำระหนี้ด้วย

เทคนิคที่จะช่วยในการวิเคราะห์มีหลายรูปแบบด้วยกัน อาทิเช่น

1. การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับรายการต่าง ๆ ในงบการเงิน
2. การเปรียบเทียบยอดเงินของแต่ละรายการ
3. การวิเคราะห์แนวโน้มของรายการต่าง ๆ (Trend or Horizontal analysis)
4. การวิเคราะห์ส่วนประกอบของงบการเงิน (Structural or Vertical or Common-size analysis)
5. การวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของรายการต่าง ๆ ในรูปของอัตราส่วน (Ratio)
6. การวิเคราะห์ถึงแหล่งเงินทุนที่เข้ามาและใช้ไป (Fund flow or Where-got-where-gone analysis)

ในการวิเคราะห์โดยเทคนิคต่าง ๆ นั้นจะไต่ประโยชน์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก็ต้องมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ซึ่งอาจจะเป็นการเปรียบเทียบระหว่างปีต่าง ๆ ของงบการเงินของกิจการลูกค้า เพื่อจะได้ทราบแนวโน้มของการดำเนินงานและฐานะการเงินของลูกค้าว่าดีขึ้นหรือเลวลง แต่ถ้าจะให้ลึกเจเนยิ่งขึ้นก็ควรจะได้มีการ เปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมโดยเฉลี่ยหรือเปรียบเทียบกับกิจการอื่น ๆ อันมีลักษณะคล้ายกับกิจการลูกค้า

ว่าการที่ขึ้นภายในกิจการลูกค้าอาจจะยังดีกว่าหรือพอ ๆ กันหรือดีกว่ากิจการอื่น ๆ หรือว่าการเลวลงภายในกิจการลูกค้าก็อาจจะยังดีกว่าหรือพอ ๆ กันหรือดีกว่ากิจการอื่น ๆ ซึ่งก็เลวลงด้วย

III. การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับรายการต่าง ๆ ในงบการเงิน

ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของตัวเลขต่าง ๆ ในงบการเงินเป็นสิ่งสำคัญมากแก่การวิเคราะห์เครดิต จึงควรได้มีการพิจารณาถึงแต่ละรายการในงบการเงินโดยละเอียดว่า ควรจะปรับปรุงตัวเลขโดยเพิ่มหรือลด หรือแยกรายการให้ละเอียดขึ้น เพื่อให้มีความเหมาะสมแก่การนำมาใช้ในวัตถุประสงค์ของการพิจารณาเครดิต

เงินสดและเงินฝากธนาคาร สิ่งที่จะต้องระวัง สำหรับรายการเงินสดและเงินฝากธนาคารนั้น จะต้องเป็นรายการที่อิสระจริง ๆ สามารถที่จะนำมาชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ต่าง ๆ ได้ หากมีรายละเอียดที่รวมอยู่ในรายการนี้และไม่สามารถนำไปชำระหนี้ได้ ก็ต้องปรับปรุงในส่วนนี้ออกจากยอดเงินสดเงินฝากธนาคาร เพื่อให้เหลือเฉพาะยอดเงินที่นำไปใช้ได้จริง ๆ

ตัวอย่างรายการที่ไม่สมควรนับรวมเป็นเงินสดและเงินฝากธนาคาร เช่น

- เช็คลงวันที่ล่วงหน้า
- เช็คที่เขียนสั่งจ่ายไปแล้ว และกำลังอยู่ระหว่างการตัดบัญชีของธนาคาร
- ยอดเงินที่ระบุว่าเป็นเงินสดสำรองไว้เพื่อจุดมุ่งหมายหนึ่ง เช่น เงินสดสำรองเพื่อการไถ่ถอนหุ้นกู้
- ยอดเงินฝากที่อยู่ต่างประเทศซึ่งมีข้อจำกัดในการเบิกกลับเข้ามา
- ยอดเงินฝากปรับค่า (Compensating balance) ซึ่งลูกค้าได้ทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีกับธนาคารไว้

ลูกหนี้ ลูกหนี้เกิดจากการขายเชื่อซึ่งยังไม่ได้รับชำระเงินมา ทั้งนี้ในการวิเคราะห์เครดิต จะต้องพิจารณาว่า ลูกหนี้เหล่านี้จะมีมูลค่าแท้จริงในการเรียกเก็บเงินมาได้อีกเท่าไร อาจจะต้องทำการปรับปรุงค่ารายการ ส่วนออกเงินสดโดยประมาณการ ซึ่งอาจนำการวิเคราะห์โดยวิธี *age analysis* มาช่วย หรือรายการหนี้สงสัยจะสูญ หรือการนำบัญชีลูกหนี้ไปเป็นหลักฐานประกัน สิ่งเหล่านี้จะต้องคำนวณและหักออกจากยอดลูกหนี้ตามบัญชีที่ปรากฏในงบการเงิน

หากมีรายการลูกหนี้อื่น ๆ ซึ่งมีลูกหนี้การค้า รวมอยู่ด้วย ก็จะต้องแยกออกเสีย ทั้งนี้เพราะการจะนำข้อมูลลูกหนี้การค้าไปใช้วิเคราะห์ต่อไปจะได้ถูกต้อง และเพราะการคาดคะเนว่าจะรับชำระเงินในระยะเวลาแน่นอนทำได้ยาก ตัวอย่างเช่น รายการลูกหนี้จากกรรมการบริษัทหรือพนักงาน ลูกหนี้จากบริษัทในเครือ ลูกหนี้จากการขายสินค้าทรัพย์สินอื่น ๆ ที่มีใช้สินค้า ซึ่งลูกหนี้เหล่านี้ก็เป็นสินทรัพย์ หมุนเวียนเช่นกัน

ลูกหนี้การค้าเป็นรายการที่มีความสำคัญต่อควรสำหรับธุรกิจค้าส่งและผู้ผลิตสินค้า บางครั้งฝ่ายเครดิตอาจเพียงแต่พิจารณายอดเงินสครวมกับยอดลูกหนี้การค้า ว่าจะมีเพียงพอแก่การชำระหนี้ที่มีอยู่ของกิจการนั้น ๆ คุ้มหรือไม่ จึงควรมีการพิจารณาถึงคุณภาพของลูกหนี้โดยใช้เทคนิคในการวิเคราะห์ที่อายุหนี้ หรือคำนวณหาระยะเวลาเรียกเก็บเงินโดยตัวเฉลี่ยเทียบกับระยะเวลาที่ให้เครดิต และนอกจากนี้ยังอาจพิจารณาถึงสาเหตุที่ระยะเวลาการเรียกเก็บหนี้ได้ใช้เวลานานมาก เช่นอาจจะเกิดจากเหตุที่ลูกหนี้อายุระยะเวลาการชำระหนี้เอง หรือแผนกเก็บหนี้ขาดประสิทธิภาพในการติดตามบัญชีลูกหนี้ หรือเพราะปัญหาทางธุรกิจของลูกหนี้ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่ง

ตัวเงินรับ รายการนี้ควรเป็นเฉพาะตัวเงินที่ได้รับจากลูกค้าซึ่งทำการชำระหนี้ค่าสินค้าและบริการเท่านั้น จะต้องแยกตัวเงินรับจากบุคคลอื่น ๆ ออกจาก เช่น จากหุ้นส่วน จากผู้ถือหุ้น จากพนักงาน หรือจากบริษัทในเครือ

ความสามารถในการชำระเงินไค้ของตัวเงินรับมีขึ้นอยู่กับฐานะการเงินของผู้ออกตัว และนอกจากนี้ควรจะไค้พิจารณาถึงว่า ตัวเงินนั้นเกินกำหนดหรือยัง มีการออกตัวฉบับใหม่แลกกับตัวฉบับเก่าหรือไม่ การจ่ายดอกเบี้ยล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้หรือไม่ สิ่งเหล่านี้จะไค้นำไปประมาณมูลค่าตัวเงินรับที่แท้จริงที่จะนำไปชำระหนี้ไค้

สินค้าคงเหลือ หมายถึง สินค้าสำเร็จรูป งานระหว่างทำและวัตถุดิบที่คงเหลืออยู่ รายการสินค้านี้จะต้องพยายามปรับมูลค่าให้เป็นยอดเงินที่สามารถนำไปชำระหนี้ไค้ รายการนี้จะไม่นับรวมถึงสินค้าที่รับฝากขาย หรือสินค้าที่นำไปค้าประกันเงินกู้ หรือวัสดุสิ้นเปลือง แต่จะนับรวมไปถึงสินค้าที่นำไปฝากขายไค้

การที่ราคาสินค้าคงเหลือมีไค้หลายวิธี เช่น ราคาทุน ราคาตลาด ราคาทุน-หรือราคาตลาดที่ต่ำกว่า และการบันทึกบัญชีก็มีไค้หลายรูปแบบ เช่น บันทึกแบบซื้อมาก่อนก็ขายไปก่อน (FIFO, First In First Out) บันทึกแบบซื้อมาทีหลังแต่ขายไปก่อน (LIFO, Last In First Out) วิธีการที่ใช้นั้นสำหรับงบการเงินมีต่าง ๆ ควรจะไค้ใช้วิธีการเดียวกัน แต่ถ้การบันทึกบัญชีไค้ไค้ให้หลายวิธีด้วยกัน ก็จะต้องทำการปรับปรุงมูลค่าสินค้าคงเหลือให้ไค้วิธีเดียวกันเสียก่อน

และนอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงปัจจัยที่อาจทำให้สินค้าราคาตกลง เช่น การล้าสมัย การเสื่อมคุณภาพว่าจะมีโอกาสมากน้อยเพียงใด และคุณภาพของสินค้าในแง่ที่มีอัตราหมุนของสินค้าเร็วหรือช้าโดยอาจเทียบกับกิจการอื่น เพื่อจะไค้สรุปว่าการจัดการสินค้าของกิจการมีประสิทธิภาพหรือไม่ เช่น ถ้มีอัตราหมุนเวียนเร็วกว่ากิจการอื่น ก็อาจหมายถึงว่ามีการจัดการค้าขายเป็นไปอย่างดี หรือมีการจัดระบบการซื้อและการควบคุมสินค้าคงเหลือที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

หลักทรัพย์สินในความต้องการของตลาด มูลค่าของหลักทรัพย์สินนี้หากราคาตลาดสูงกว่าราคาทุน เพื่อประโยชน์ในการที่ราคาอย่างระมัดระวัง (conservative) แล้วจะไค้ความราคาทุน และควรไค้ตรวจสอบด้วยว่ามีหลักทรัพย์สินไค้ที่นำไปค้าประกันใด ๆ หรือไม่

สินทรัพย์ถาวร ซึ่งตามงบการเงินจะบันทึกราคาทุนหักค่าเสื่อมราคาสะสม แต่ในจุดหมายของการวิเคราะห์เครดิตนั้นจะพิจารณาถึงมูลค่าที่แท้จริงว่าอาจจะขายได้หรือไม่ ขายได้ง่ายหรือยากควยและในราคาเท่าไร เพื่อจะได้ปรับปรุงรายการให้ใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด

สินทรัพย์ประเภทอื่น ๆ เช่น รายจ่ายล่วงหน้า รายได้ค้างรับ เงินลงทุน เป็นรายการที่แม้ว่าจะสามารถช่วยในการชำระหนี้ได้ก็จริง แต่เนื่องจากมีมูลค่าน้อยจึงไม่มีความสำคัญมากนัก

เจ้าหนี้การค้า เป็นรายการที่เกิดจากการซื้อสินค้าสำเร็จรูปหรือวัตถุดิบเป็นเงินเชื่อ โดยจะต้องไม่รวมถึงเงินกู้จากพนักงาน จากผู้ถือหุ้น โดยปกติกิจการขนาดใหญ่จะสามารถกู้เงินจากธนาคารเพื่อนำมาซื้อสินค้าได้มากกว่ากิจการขนาดเล็ก กิจการขนาดเล็กจึงต้องอาศัยการซื้อเชื่อมากกว่า ยอดเจ้าหนี้การค้าจึงอาจจะมีสัดส่วนสูง นอกจากนี้ก็ควรไต่ถามถึงการเคลื่อนไหวในการชำระหนี้ โดยอาจจะให้จัดทำรายการระยะเวลาที่ค้างชำระหนี้ (aging) อันอาจให้ประโยชน์แก่การศึกษาประวัติการชำระหนี้ของกิจการว่ามีความสม่ำเสมอหรือมีความสามารถในการชำระหนี้เพียงใด

ตั๋วเงินจ่ายและตั๋วสัญญาทางการค้าอื่น ๆ การออกตั๋วเงินจ่ายเกิดได้จากหลายรูปแบบ ในการวิเคราะห์ควรจะได้ศึกษาว่ากิจการได้ใช้รูปแบบใด และมีความหมายต่อฐานะการเงินของกิจการนั้น ๆ อย่างไร เช่น

- ตั๋วเงินที่จ่ายให้เจ้าหนี้การค้า สำหรับการซื้อสินค้า จะต้องพิจารณาว่าเป็นการจ่ายตราสารโดยปกติของทางการค้านั้น ๆ หรือเป็นการจ่ายเพราะว่ามีการเกินกำหนดเวลาตามเงื่อนไขการชำระหนี้ที่เป็คมีอยู่ไว้แต่แรก

- ตั๋วเงินที่จ่ายให้กับธนาคาร เพื่อเป็นการกู้ยืมเงินจากธนาคาร โดยนำตั๋วเงินของกิจการเองไปขายออกให้ ซึ่งโดยปกติธนาคารจะยอมรับซื้อลดตั๋วเงินของกิจการเฉพาะรายที่เห็นว่าฐานะเครดิตดีเท่านั้น

- ตัวเงินที่นำออกขายโดยผ่านนายหน้า ซึ่งกิจการจะออกตัวนี้จะต้องมีฐานะการเงินดี เป็นที่เชื่อถือทั่วไป จึงจะสามารถขายตัวเงินนี้ได้

- ตัวเงินที่ขายให้กับบุคคลอื่น ๆ เพื่อเป็นการกู้ยืมเงิน นอกเหนือไปจาก 3 แหล่งข้างต้น เช่น การกู้ยืมเงินจากพ่อค้าอื่น ๆ จากพนักงาน เป็นต้น ในกรณีวิเคราะห์เครดิตควรระวังเกี่ยวกับรายการ เช่นนี้ ทั้งนี้เพราะอาจแสดงให้เห็นว่าฐานะการเงินของกิจการไม่ใคร่จะดีนัก ไม่สามารถกู้ยืมจากธนาคารได้อีกแล้ว จึงต้องหันมาใช้การกู้เงินจากเพื่อนฝูงหรือพนักงานแทน หรือในทางตรงข้าม เป็นไปได้ว่ากิจการมีความอายนที่จะกู้เงินจากแหล่งอื่น ๆ จึงใช้วิธีการกู้ยืมจากเพื่อนฝูงหรือพนักงานแทน

หนี้สินระยะสั้นอื่น ๆ เป็นรายการหนี้สินที่จะครบกำหนดชำระภายใน 1 ปี เช่น ค่าแรงงานค้างจ่าย ค่าภาษีค้างจ่าย ค่าเช่าค้างจ่าย เงินปันผลค้างจ่าย เงินกู้ระยะยาว เฉพาะส่วนที่จะครบกำหนดชำระในปีต่อไป

หนี้สินระยะยาว กิจการขนาดเล็ก จะไม่ค่อยมีเงินกู้ระยะยาว แต่มักจะมีในกิจการขนาดใหญ่ โดยเฉพาะกิจการที่เป็นอุตสาหกรรม ซึ่งในทางศึกษาคควรจะไต่พิจารณาถึงเงื่อนไขหรือหลักประกันที่จะผูกพันกับการกู้ยืมนี้ด้วย

ส่วนของเจ้าของ จะพิจารณาถึงเงินทุนที่นำมาลงทุน ถ้าไรที่สะสมเอาไว้ ทั้งนี้จะดูว่ามีการจ่ายผลกำไรในอัตราหรือสัดส่วนเช่นไร ใครเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ อิทธิพลของผู้ถือหุ้นต่อการดำเนินงาน

งบกำไรขาดทุน

ความสามารถในการหารายได้ เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของความสามารถในการชำระหนี้ ถ้าไรสุทธิเป็นรายการที่จะชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการจัดการ และใช้เงินทุนของกิจการ ว่าโดยลงอย่างไร นอกจากนี้ยังควรพิจารณาถึงสภาพการณ์ทางธุรกิจ ในขณะที่เศรษฐกิจตกต่ำ กิจการทั่วไปไม่สามารถหากำไร

ได้ถึงเช่นที่ผ่านมา แต่กิจการนี้ก็ยังมีกำไรในระดับดี เช่นนี้ ควรจะได้มีการระมัดระวังในการตรวจสอบเพื่อความถูกต้องและหาสาเหตุด้วย

การจ่ายเงินปันผล อาจมีการเปรียบเทียบผลกำไรและเงินทุนหมุนเวียน ว่ามีความเหมาะสมแก่การจ่ายหรือไม่ เพราะถ้ากิจการหากำไรได้เพียงพอในระดับที่จะช่วยให้ฐานะเงินทุนหมุนเวียนของกิจการดีขึ้นเล็กน้อยเท่านั้น ก็ไม่ควรมีการประกาศจ่ายเงินปันผล เพราะสภาพเงินทุนหมุนเวียนยังไม่ดีพอ

IV. การเปรียบเทียบยอดเงินของแต่ละรายการ

เป็นการเปรียบเทียบยอดเงินของรายการแต่ละรายการในงบการเงินที่ได้ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วว่าได้เพิ่มขึ้น หรือลดลงจากงวดก่อน หรือจากกิจการอื่น เป็นจำนวนเงินเท่าไร การเพิ่มหรือลดก็จะเป็นสิ่งที่ดีหรือที่เลว ก็แล้วแต่ลักษณะของรายการนั้น ๆ ในแต่ละรายการ เช่น ขายเพิ่มขึ้น จะเป็นสิ่งที่ดี แต่ต้นทุนขายเพิ่มจะเป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นต้น การเปรียบเทียบนี้จะคงพิจารณาถึงยอดเงินที่แตกต่างด้วยว่ามีจำนวนมากหรือน้อยเพียงใด เพื่อจะได้เห็นน้ำหนักว่ารายการนั้นมีความหมายต่อการสนใจมากเพียงใดในรายการนั้น แต่ทั้งนี้ยอดเงินที่แตกต่างนี้ในแต่ละรายการหากนำมาเปรียบเทียบว่ารายการใดควรแก่การสนใจมากกว่ากันนั้นก็ยังไม่ชัดเจน ทั้งนี้ควรจะได้มีการเปรียบเทียบความแตกต่างของรายการนั้นต่อยอดเงินของรายการนั้น ๆ ในตอนต้นงวดว่าเป็นที่เท่าเทียมก่อน ถ้าหากรายการหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น เท่ากับอีกรายการหนึ่ง แต่ยอดเงินของรายการหนึ่ง ๗ ตอนต้นงวด เป็น 4 เท่าของอีกรายการหนึ่ง เช่นนี้ รายการแรกย่อมมีค่าควรแก่การสนใจจากยอดเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าอีกรายการหลัง ดังนั้นการพิจารณาแยกเปลี่ยนแปลงแต่เพียงอย่างเดียว อาจมีข้อบกพร่องได้ จึงควรใช้เทคนิคอื่น เช่น การวิเคราะห์แนวโน้มที่จะกล่าวต่อไปประกอบด้วย

V. การวิเคราะห์แนวโน้มของแต่ละรายการ

(Trend or Horizontal Analysis)

เป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงหรือความเคลื่อนไหวของงบการเงิน ในปีที่ผ่านมาแล้วหลาย ๆ ปีต่อเนื่องกัน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถคาดคะเนถึงแนวโน้มในอนาคต ได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงยิ่งขึ้น ในการวิเคราะห์นอกเหนือจากจะเปรียบเทียบแนวโน้มของแต่ละรายการแล้ว ยังเปรียบเทียบถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายการต่าง ๆ เหล่านั้นได้อีกด้วย แนวทางที่ได้จากการวิเคราะห์นี้จะชี้ให้เห็นได้ว่า ธุรกิจมีแนวโน้มเจริญรุ่งเรืองขึ้น คงที่ หรือ เสื่อมโทรมลง การคำนวณนั้นไม่จำเป็นจะต้องทำกับทุกรายการในงบการเงิน ส่วนใหญ่มักจะคำนวณเฉพาะรายการที่มียอดเงินสูง ๆ เพราะรายการยอดเงินน้อยย่อมมีความหมายต่อการวิเคราะห์ต่ำ วิธีการคำนวณมี 2 วิธีคือ

V.1 กำหนดให้ปีหนึ่งเป็นปีฐานตายตัว

ในการคำนวณอัตราส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ของรายการหนึ่งในปีหนึ่งต่อรายการเดียวกันนั้นในอีกปีหนึ่ง จะกำหนดให้ปีแรกของงบการเงินเปรียบเทียบของแต่ละรายการเป็น 100 % หรือเป็นฐาน ส่วนปีอื่น ๆ นั้นแต่ละรายการจะเป็นที่เปอร์เซ็นต์ของรายการในปีฐาน ตัวอย่างเช่น รายการสินค้าคงเหลือ สามารถคำนวณแนวโน้มโดยกำหนดให้ปี 2521 เป็นฐานหรือเท่ากับ 100 % ไว้ดังนี้

		2521	2522	2523	2524
สินค้าคงเหลือ	บาท	100,000	120,000	150,000	170,000
	%	100	120	150	170

ผลการคำนวณจะเห็นว่าสินค้าคงเหลือมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ตามวิธีนี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า สินค้าคงเหลือปี 2522 2523 และ 2524 มียอดเป็น 120 % 150 % และ 170 % ของสินค้าคงเหลือในปี 2521 หรืออีกนัยหนึ่งสินค้าคงเหลือในปี 2522 2523 และ 2524 เพิ่มขึ้นจากปี 2521 อยู่ 20% 50 % และ 70 % ฉะนั้นสรุปได้ว่าสินค้าคงเหลือปี 2524 มากกว่าปี 2523 และ 2522 และมากกว่า % ที่สูง

ว.1 กำหนดให้ปีก่อนหน้านี้เป็นปีฐาน

ปีฐานก็จะเปลี่ยนไปเรื่อย ๆ ตามตัวอย่างสินค้าคงเหลือข้างต้น จะคำนวณได้ดังนี้

		2521	2522	2523	2524
สินค้าคงเหลือ	บาท	100,000	120,000	150,000	170,000
	%	100	120	125	113

การวิเคราะห์นี้สามารถชี้ให้เห็นว่าสินค้าคงเหลือในปี 2522 เป็น 120 % ของปี 2521 ในปี 2523 เป็น 125 % ของปี 2522 และในปี 2524 เป็น 113 % ของปี 2523

การวิเคราะห์แนวโน้มดังกล่าวในแต่ละรายการ บางครั้งจะพิจารณาแค่ % เพื่อจะสรุปว่ารายการหนึ่งซึ่งมีแนวโน้มของ % เพิ่มขึ้นสูงมาก จะมีความสำคัญกว่าอีกรายการหนึ่ง ซึ่งมีแนวโน้มของ % เพิ่มขึ้นไม่สูงเท่า ไม่ได้ ตัวอย่างเช่น

		ปี 2522	2523
รายการที่ 1	บาท	2,500	5,000
	%	100	200
รายการที่ 2	บาท	2,500,000	3,750,000
	%	100	150

รายการที่ 1 เพิ่มขึ้นจากปี 2522 อยู่ 100 % ขณะที่รายการที่ 2 เพิ่มขึ้นเพียง 50 % ก็ตาม แต่รายการที่ 2 จะมีความน่าสนใจต่อการวิเคราะห์มากกว่าเพราะยอดเงินสูง เป็นรายการที่มีความหมายต่อบการเงินมาก ฉะนั้น ในการพิจารณาแนวโน้มนอกจากจะดู % แล้ว ยังควรดูยอดเงินของรายการนั้น ๆ ประกอบควบคู่กันไปด้วย

VI. การวิเคราะห์ส่วนประกอบของงบการเงิน

(Structural or Vertical or Common-size Analysis)

เป็นการวิเคราะห์รายการหนึ่งในปีหนึ่ง ๆ ว่าเป็นที่ % ของยอดรวมของงบการเงินหนึ่ง ๆ หรือของรายการหนึ่งที่กำหนดขึ้นมา เช่น จากงบการเงินปี 2524 สินค้าคงเหลือเป็นที่ % ของยอดสินทรัพย์รวม ต้นทุนขายเป็นที่ % ของยอดขายสุทธิ เป็นต้น ฉะนั้น จะเห็นว่าผลการคำนวณทำให้ทราบว่ารายการแต่ละรายการเป็นส่วนประกอบของงบการเงินนั้น มากน้อยแค่ไหน และหากงบการเงินปีถัดไปแม้ว่าจะมีการขยายตัวในสินทรัพย์รวม หรือ ยอดขาย การคำนวณก็ยังคงให้หลักเดิม ผลก็จะทำให้ทราบว่าในปีถัดไปสัดส่วนของสินค้านคงเหลือเป็นที่ % ของสินทรัพย์รวมที่เพิ่มขึ้น ถ้าหากมีการขยายการลงทุนในทุก ๆ ส่วนพร้อมกัน อัตราส่วนของสินค้านคงเหลือนี้ก็ควรยังเป็นอัตราเดียวกับปีก่อน ถ้าหากแตกต่างกันไป ก็หมายความว่า การลงทุนรวมแม้จะเพิ่มขึ้นก็มีไ้มมาจากเหตุของการลงทุนในสินค้านคงเหลือ ซึ่งควรจะได้มีการวิเคราะห์ติดตามถึงรายละเอียดต่อไป เช่นพิจารณาจากยอดขายประกอบด้วยว่า สินค้านคงเหลือควรจะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดจึงจะสอดคล้องเหมาะสมกัน

และในการวิเคราะห์ควรจะใช้เทคนิคหลาย ๆ เทคนิคสำหรับรายการหนึ่ง ๆ ซึ่งมีความหมายต่องบการเงิน เข้าร่วมพิจารณาเพื่อสรุปฐานะการเงินหรือการดำเนินงานนั้น ๆ เช่น มูลค่าของสินค้านคงเหลือได้เพิ่มขึ้นจากปีก่อน การหาแนวโน้มก็ได้ % เพิ่มขึ้นเช่นกัน แต่ถ้าวัดออกมาเป็นสัดส่วนต่อสินทรัพย์รวมแล้วได้ใกล้เคียงกัน เช่นนี้ก็ถือว่า การเพิ่มขึ้นของสินค้านคงเหลืออยู่ในสัดส่วนเช่นเดียวกับปีก่อน ไม่มีปัญหาว่าวิตก แต่ถ้าวัดคำนวณสัดส่วนต่อสินทรัพย์รวมแล้วได้อัตราที่เพิ่มขึ้น ก็หมายความว่า แนวโน้มของสินค้านคงเหลือเพิ่มขึ้นอยู่ในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อนด้วย เช่นนี้จะเห็นว่าอาจมีการลงทุนในสินค้านคงเหลือมากเกินไปหรือไม่ หรือสินค้านคงเหลือนี้เป็นสินค้านที่อำพริบ และดังนี้ก็ควรจะได้พิจารณาถึง แนวโน้มของการขยายว่าเพิ่มขึ้นด้วยหรือไม่ ผลกำไรเป็นอย่างไร รวมทั้งอาจใช้อัตราส่วนของต้นทุนขายต่อสินค้านคงเหลือหรืออัตรามูลของสินค้านคงเหลือเปรียบเทียบ ถ้าหากอัตรา

หมุนที่ยังคงเดิมหรือลดน้อยลงไปบ้างไม่มากนัก สัดส่วนของสินค้าที่เพิ่มนี้ก็มีความเหมาะสม
แก่การขายออกไปได้เร็วเท่าเช่นปีก่อน

VII. การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วน (Ratio analysis)

อัตราส่วนเป็นเครื่องมือที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของ 2 รายการ ว่ามี
สัดส่วนอย่างไรกัน เพราะถ้าพึ่งแต่เพียงการพิจารณาแนวโน้มและส่วนประกอบของรายการ
หนึ่ง ๆ (Trend และ Structural) นั้น จะไม่สามารถสรุปได้อย่างสมบูรณ์ว่า
รายการนี้มีประสิทธิภาพที่ขึ้นหรือเองลงได้ คือเมื่อมีการพิจารณารายการหนึ่งร่วมกับอีก
รายการหนึ่ง โดยการหาออกมาเป็นอัตราส่วนแสดงถึงความสัมพันธ์กันว่ามีมากน้อยเพียงใด
อันจะเป็นสิ่งที่ชี้ว่าการดำเนินงานในรายการนั้น หรือ ฐานะการเงินนั้น เป็นอย่างไร

เช่น การหาแนวโน้มและส่วนประกอบของสินทรัพย์หมุนเวียน ทำให้ทราบว่า
ว่าเพิ่มขึ้นหรือไม่เพียงใด แต่ไม่สามารถให้คำตอบไปถึงฐานะการเงินว่าเป็นอย่างไร จน
กว่าจะได้มีการนำสินทรัพย์หมุนเวียนไปเปรียบเทียบกับหนี้สินระยะสั้น ว่าจะมีจำนวนเพียง
พอแก่การชำระให้หนี้สินระยะสั้นเพียงใด

ในการจัดทำอัตราส่วน ไม่จำเป็นต้องเอาทุกรายการของงบการเงินมาใช้
จะดึงเฉพาะรายการบางรายการซึ่งมีความสัมพันธ์หรือให้ความหมายหนึ่ง ๆ ออกมาใช้เพื่อ
จะได้ประโยชน์แก่จุดหมายที่กำลังวิเคราะห์อยู่เท่านั้น เพราะถ้าวิเคราะห์ทุกรายการแล้ว
ผลจะทำให้ได้ภาพพจน์ที่เลอะเลือน ไม่มีความเกี่ยวข้องกับหรือเน้นกับสิ่งที่กำลังพิจารณาอยู่
เลยอาจจะทำให้หลงทางไปก็ได้

อัตราส่วนนั้นสามารถสร้างขึ้นมาได้มากมาย แล้วแต่ผู้วิเคราะห์จะกำหนด
ขึ้นมาเพื่อจุดหมายหนึ่ง ในการวิเคราะห์ของคน เพราะหากจุดหมายต่างกัน อัตราส่วนที่จะ
นำมาใช้วิเคราะห์ก็ย่อมมีต่าง ๆ กันไป เช่น การให้เครดิตระยะสั้น กับ การให้เครดิตระยะ
ยาวนั้น จะเน้นที่ความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น กับ ความสามารถในการชำระหนี้
ระยะยาว ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละจุดหมาย ก็จะจัดหาอัตราส่วนกลุ่มหนึ่ง ๆ เพื่อสรุปวิเคราะห์ไป

อัตราส่วนที่มีมากมายนี้ ก็ได้มีการพยายามจัดเป็นกลุ่ม ๆ ไว้ ซึ่งท่านผู้รู้แต่ละ
ท่านก็อาจจัดได้จำนวนกลุ่มที่ต่างกันไปบ้าง เรียกชื่อที่ต่างกันไปบ้าง แต่ผลที่จะนำไปใช้นั้น
ในที่สุดก็คล้ายเป้าหมายเดียวกัน ในที่นี้จะแบ่งเป็น 3 กลุ่มด้วยกันคือ

- สภาพคล่อง (Liquidity) เป็นการวิเคราะห์เพื่อจะดูว่าหนี้สิน
ระยะสั้นมีโอกาสที่จะได้รับชำระจากสินทรัพย์หมุนเวียนได้ครบถ้วน
ตามกำหนดเวลาหรือไม่เพียงใด จากเป้าหมายนี้จึงเป็นการพิจารณา
ถึงหนี้สินระยะสั้นและสินทรัพย์หมุนเวียน ด้วยการจัดทำเป็นอัตราส่วน
รูปแบบต่าง ๆ กันขึ้นมาเพื่อนำมาสรุปถึงความสามารถในการชำระหนี้
ระยะสั้น โดยปกติถ้ายังมีสินทรัพย์เป็นหลาย ๆ เท่าของหนี้สินแล้ว
บรรดาเจ้าหนี้ก็ย่อมมีความปลอดภัยแก่การรับชำระคืน แต่ทั้งนี้จะต้อง
วิเคราะห์ให้ลึกซึ้งลงไปด้วยว่า คุณภาพของสินทรัพย์หมุนเวียน
แต่ละรายการมีมากน้อยเพียงใด หรือมีความคล่องตัวแก่การจะ
เปลี่ยนมาเป็นเงินสดได้เร็วแค่ไหน ในขณะที่เดียวกัน รายการนี้
ถ้ามองในแง่ของผู้บริหารกิจการ การที่มีสินทรัพย์หมุนเวียนไว้มากๆ
นี้ แม้จะให้ประโยชน์ในแง่สภาพคล่อง แต่ก็ทำให้เสียประโยชน์ได้
ในแง่ของความสามารถในการหากำไร ซึ่งปกติสินทรัพย์หมุนเวียน
จะให้ผลตอบแทนต่ำกว่าสินทรัพย์ถาวร ลูกค้าจึงต้องขังใจว่าจะให้
มีปริมาณเพียงใดเพื่อเป้าหมายที่ต้องการรักษา

- ความมั่นคง (Stability) เพื่อจะศึกษาว่าเงินที่ได้มาจากเจ้าหนี้หรือเจ้าของซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนระยะยาวนั้น กิจการมีโอกาสจะชำระคืนได้ครบถ้วนมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากสินทรัพย์ถาวร พร้อมทั้งจะต้องศึกษาว่าสินทรัพย์จะสามารถหาผลตอบแทนในอนาคตได้มากน้อยเพียงใดด้วย
- ความสามารถในการหากำไร (Profitability) ในเป้าหมายนี้อาจแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อยด้วยกัน คือ กลุ่มแรก วิเคราะห์ถึงการค้าดำเนินงานโดยทั่ว ๆ ไป กลุ่มที่ 2 วิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ ว่าสามารถสร้างยอดขายหรือกำไรได้เพียงใด กลุ่มที่ 3 จะวิเคราะห์ถึงผลตอบแทนหรือกำไรที่จะให้แก่เจ้าของกิจการว่าจะได้คุ้มแก่ความเสี่ยงที่นำเงินมาลงทุนไว้หรือไม่เพียงใด

ต่อไปนี้จะกล่าวถึง อัตราส่วนย่อยแต่ละอันประกอบในแต่ละกลุ่มว่ามีอะไรบ้างโดยสรุป

VII.1 สภาพคล่อง (Liquidity)

$$1. \text{ Current ratio} = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินระยะสั้น}}$$

เป็นการพิจารณาว่าหนี้สินระยะสั้นของกิจการแห่งหนึ่ง กิจการแห่งนั้นจะสามารถชำระหนี้ได้จากสินทรัพย์หมุนเวียนเป็นปริมาณที่เท่าของหนี้ดังกล่าว โดยปกติถือว่า 2 เท่า อาจเป็นอัตราส่วนมาตรฐานเพียงพอแก่การชำระหนี้ได้ แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้ตายตัวเสมอไป จะแตกต่างกันไปตามประเภทของธุรกิจการค้า เช่น การค้าปลีก การค้าส่ง และการผลิต และยังแตกต่างกันไปตามสภาพการณ์ของธุรกิจโดยทั่ว ๆ ไป ในปีหนึ่ง ๆ อีกด้วย แม้ว่ากิจการจะพยายามรักษาให้อัตราส่วนนี้สูงที่สุดเท่าที่จะสูงได้

เพื่อแสดงถึงความสามารถในการชำระหนี้ หรือมีสภาพคล่องสูงก็คือน้อย แต่ก็มีส่วนเสียในขณะเดียวกันที่ทำให้กิจการสูญเสียโอกาสจะขาดออกขายแทน จากการลงทุนในสินทรัพย์ซึ่งได้อัตราสูงกว่าการลงทุนในสินทรัพย์หมุนเวียน

แม้ว่าผลการคำนวณของอัตราส่วนนี้ที่ได้ออกมาจะมีค่าสูงควรแก่ การพอใจในสภาพคล่องแล้วนั้น ก็ยังไม่แน่ว่าจะเป็นจริงเช่นนั้น จึงควรจะได้มีการพิจารณาเพิ่มเติมต่อไปว่าสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีจำนวนเพียงพอกับการชำระหนี้ นั้น มีสัดส่วนของรายการต่าง ๆ อย่างไร การแปลงสภาพจากสินทรัพย์ที่ไม่อยู่ในรูปของเงินสดในขณะนี้ เช่น ลูกหนี้สินค้ำคงเหลือ จะสามารถเปลี่ยนมาเป็นเงินสดได้เร็วหรือช้าเพียงใด และคุณภาพของสินทรัพย์เหล่านี้ จะสามารถเก็บเงิน หรือขายได้เต็มมูลค่าตามที่ปรากฏอยู่หรือไม่ เพื่อจะได้นำไปเพิ่มค่า การหมุนมาเป็นเงินสดใช้ไว้อีกวัน ทั้งนี้การชำระหนี้ระยะสั้นที่กำลังพิจารณาอยู่หรือไม่ ซึ่งจะได้อ่าวในอัตราส่วนอื่น ๆ ต่อไป

$$2. \text{ Acid-test หรือ Quick ratio} = \frac{\text{เงินสด} + \text{หลักทรัพย์ชั่วคราว} + \text{ลูกหนี้}}{\text{หนี้สินระยะสั้น}}$$

เป็นการทดสอบความคล่องตัวในการชำระหนี้ว่ากิจการมีสินทรัพย์หมุนเวียนเฉพาะส่วนที่แปลงสภาพมาเป็นเงินสดได้เร็วไปชำระหนี้ระยะสั้นได้เป็นสัดส่วนมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพราะบางกิจการ กว่าจะจำหน่ายสินค้ำคงเหลือได้ใช้เวลานานมาก ในการวิเคราะห์จึงอาจคิดสินค้ำคงถ้าวออกเสีย

3. ส่วนประกอบหรือการกระจายตัวของสินทรัพย์หมุนเวียน

(Common-size percentage)

ในการคำนวณ ก็โดยกำหนดให้ยอดรวมของสินทรัพย์หมุนเวียนทั้งสิ้นเป็น 100% แล้ว มูลค่าในแต่ละรายการของเงินสด นอกทรัพย์สินในความคงการของตลาด ถูกหนีสินค้างเหลือ จะเป็นกี่ % ของสินทรัพย์หมุนเวียนทั้งสิ้น

ก็จะทำให้ทราบว่าสินทรัพย์หมุนเวียนส่วนใหญ่อยู่ในรูปของสินค้างเหลือ หรือ ลูกหนี้ หรือ etc. และจากสัดส่วนนี้จะคงพิจารณาประกอบกับระยะเวลาที่แปลงสภาพหรือ อัตราหมุนของสินทรัพย์นั้น ๆ ความคู่กันไปด้วย เช่น ถ้าสินทรัพย์หมุนเวียนส่วนใหญ่เป็นสินค้างเหลือ และอัตราหมุนของสินค้าจะขายได้เร็ว เช่นนี้ก็ถือว่า สินค้ามีคุณภาพดีควรแก่การชำระหนี้ แต่ถ้าสัดส่วนของสินค้ามีมากและอัตราหมุนก็ช้า เช่นนี้ก็ถือว่าสินค้ามีคุณภาพการชำระหนี้ไม่ค่อย

$$4. \quad \begin{array}{l} \text{อัตราหมุนของสินค้างเหลือ} \\ \text{(Inventory turnover)} \end{array} = \frac{\text{ต้นทุนขาย}}{\text{สินค้างเหลือถัวเฉลี่ย}}$$

$$\text{ระยะเวลาของการหมุนเวียนสินค้างเหลือ} = \frac{\text{จำนวนวันในรอบบัญชีของงบการเงิน}}{\text{อัตราหมุนของสินค้างเหลือ}}$$

อัตราหมุนของสินค้า แสดงให้เห็นว่าโดยถัวเฉลี่ยแล้วในรอบระยะเวลาหนึ่งๆ ของงบการเงิน ก็จะสามารถจำหน่ายสินค้าออกไปได้กี่ครั้ง หรือเป็นกี่เท่าของสินค้างเหลือ ซึ่งทำให้สามารถเทียบออกมาได้ว่า ในการหมุนหรือจำหน่ายสินค้าดังกล่าว 1 ครั้ง จะใช้ระยะเวลานานเท่าใด

โดยปกติแล้ว หากอัตราหมุนของสินค้างเหลือหมุนไ้มาครั้ง ก็ย่อมจะดี เพราะมีโอกาสทำให้สินทรัพย์นี้แปลงสภาพเป็นเงินสดได้เร็วกว่าหมุนไ้บ่อยครั้งหรือหมุนช้า แค่นี้ก็เพราะเหตุให้ถึงขั้นแล้ว จะคงพิจารณาปัจจัยอื่นประกอบด้วย เป็นต้นว่า

- ในการขายสินค้านั้นขายในราคาขาดทุนหรือเปล่า ถ้าขายในราคาขาดทุนและขายได้เร็วหรือมากแล้ว การขายนั้นย่อมสร้างผลขาดทุนให้กิจการสูงด้วยในขณะเดียวกัน

- การที่อัตราหมุนสูง อาจจะเป็นเพราะมีปริมาณสินค้าคงเหลือไว้ทำ เนื่องจากเกรงว่าจะขายไม่ได้ ซึ่งอาจทำให้กิจการสูญเสียลูกค้า หรือสูญเสียโอกาสที่จะขายไปในบางส่วน จึงอาจกลายเป็นผลร้ายแทนผลดีในที่สุดก็ได้ ฉะนั้นการพิจารณาผลการคำนวณที่ได้จากอัตราหมุนของสินค้าคงเหลือ คงเป็นแค่เพียงแนวทางเท่านั้น มิได้แสดงถึงประสิทธิภาพของการบริหารสินค้าคงเหลือที่แท้จริงโดยสมบูรณ์

5.	$\begin{aligned} & \text{อัตราหมุนของลูกหนี้} &= & \frac{\text{ขายเชื่อ}}{\text{ลูกหนี้}} \\ & \text{(Accounts recievable} & & \\ & \text{turnover)} & & \\ & \text{ระยะเวลาการเรียกเก็บหนี้ได้โดยเฉลี่ย} &= & \frac{\text{จำนวนวันในรอบบัญชีของงบการเงิน}}{\text{อัตราหมุนของลูกหนี้}} \end{aligned}$
----	--

เป็นอัตราส่วนที่ชี้ให้เห็นว่าการขายเชื่อในรอบเวลาของงบการเงินไปนั้น ในระหว่างงวดก็ได้มีการเก็บหนี้เข้ามา ผลจึงทำให้เหลือลูกหนี้ที่ค้างชำระอยู่เท่าไร ถ้าหากลูกหนี้น้อย แสดงว่าการหมุนในการเรียกเก็บเงินจากการขายก็ได้มากครั้ง จึงทำให้แต่ละครั้งใช้เวลาในการเก็บหนี้สั้น ความคล่องตัวจึงมีสูง

ระยะเวลาในการเรียกเก็บหนี้ได้โดยเฉลี่ยแล้ว อาจนำมาเปรียบเทียบกับเงื่อนไขการชำระเงิน ถ้าระยะเวลาในการเรียกเก็บนานกว่าเงื่อนไขการชำระมาก ราชการ ลูกหนี้ก็ควรแก่การนำไปวิเคราะห์คือว่า เป็นเพราะฐานะการเงินของลูกค้านั้นไม่ดี หรือเพราะลูกค้าประสบปัญหาทางการเงินชั่วคราว หรือเป็นเพราะขาดประสิทธิภาพในการเรียก

เกิดขึ้นของพนักงานเอง หรือเป็นเพราะกิจการมีนโยบายปล่อยเครดิตง่ายเกินไป เป็นต้น

6. การรั้งไว้ของอายุลูกหนี้ (Aging of accounts receivable)

วิธีการที่โดยการเอาลูกหนี้ที่มีอยู่ ซึ่งยังเรียกเก็บเงินไม่ได้มาจัดเรียงลำดับตามระยะเวลาที่เกินกำหนดชำระหนี้ ก็จะทำให้ทราบว่า ลูกหนี้ที่ค้างส่วนใหญ่มีอายุหนี้ยาวนานเพียงใด ถ้าหากอยู่ในระยะเวลาตามเงื่อนไขเครดิต หรือเกินกว่าเงื่อนไขบางส่วนที่มาก ก็แสดงว่าเป็นลูกหนี้ที่ มีความสามารถในการชำระหนี้สูง และจากการวางอายุหนี้ นี้ยังช่วยวิเคราะห์ไปถึงยอดลูกหนี้ที่ถือว่าจะสามารถเรียกเก็บเงินได้จริง ๆ ได้มากหรือน้อย ก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของลูกหนี้ด้วย

๗. ระยะเวลาการดำเนินงานและระยะเวลาในการชำระหนี้

(Age of conversion and Age of current liability)

$\text{Age of Conversion} = \text{ระยะเวลาในการหมุนของสินค้าคงเหลือ} + \text{ระยะเวลาในการเรียกเก็บหนี้}$

อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นถึง ระยะเวลาทั้งสิ้นที่ต้องใช้ในการดำเนินงานการขายสินค้าออกไปจนถึงการเรียกเก็บหนี้จากลูกหนี้ได้ ระยะเวลาการดำเนินงานนี้ผู้ให้เครดิตอาจนำไปเปรียบเทียบกับ เงื่อนไขที่จะให้ลูกค้าชำระหนี้ ถ้าหากเงื่อนไขการให้ชำระหนี้ อยู่ภายในระยะเวลาดำเนินงานของลูกค้า โอกาสที่ผู้ให้เครดิตจะได้รับชำระภายในกำหนดเวลาก็มีสูง

นอกเหนือจากนี้อาจจะนำ age of conversion ไปเปรียบเทียบกับระยะเวลาของการชำระหนี้สินของลูกหนี้ที่เป็นอยู่ (age of current liabilities) ด้วย

$\text{ระยะเวลาการชำระหนี้สิน} = \frac{\text{จำนวนวันในรอบบัญชีของงบการเงิน}}{\frac{\text{ขาย}}{\text{หนี้สินระยะสั้น}}}$ <p style="text-align: center;">(age of current liabilities)</p>

อัตราส่วนนี้ หมายความว่ารายได้จากการขาย ถ้านำไปชำระหนี้สินระยะสั้นแล้วในรอบบัญชีหนึ่ง จะชำระได้กี่ครั้ง และแต่ละครั้งใช้เวลานานเท่าไร

ดังนั้น ถ้าหากระยะเวลาการดำเนินงานกว่าจะได้อะไรเงินสดมากขึ้นเวลานานกว่าระยะเวลาที่ชำระหนี้แล้ว กิจการนั้นก็ย่อมขาดความสามารถในการชำระหนี้ให้ได้อย่างทันเวลา จึงควรมีการปรับปรุงสมรรถภาพในการขายและเรียกเก็บหนี้ ซึ่งอาจจะรวมถึงการวางแผนการซื้อสินค้า เพื่อให้เหมาะสมกับการขายอันจะทำให้สินค้าคงเหลือมีอยู่ในระดับเหมาะสมด้วย

VII.2 Stability (ความมั่นคง)

1. อัตราส่วนของหนี้สินต่อเจ้าของ

แสดงถึงสัดส่วนการจัดหาเงินทั้งสิ้นของกิจการว่า จัดหาจากเจ้าหนี้เป็นปริมาณที่เท่าของการจัดหาจากเจ้าของ โดยปกติถ้าจัดหาจากเจ้าหนี้ในอัตรามากกว่าเจ้าของ ถือว่ามีความเสี่ยงทางการเงินต่อเจ้าหนี้สูง ในอันที่จะรับชำระคืนจากสินทรัพย์ใดครบถ้วน และขณะเดียวกันก็จะมีผลต่อเจ้าของที่จะมีโอกาสน้อยของการได้รับชำระคืนครบเป็นอันคมคายจากเจ้าหนี้ หากราคาของสินทรัพย์ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางต่ำกว่าที่บันทึกบัญชีไว้

2. อัตราส่วนของหนี้สินระยะยาวต่อเจ้าของ

แสดงถึงการจัดหาเงินมาใช้ในระยะยาวของกิจการว่าได้จากเจ้าหนี้เป็นปริมาณที่เท่าของเงินที่ไ้จากเจ้าของ ลักษณะการพิจารณาถึงความเสี่ยงก็เช่นเดียวกับอัตราส่วนหนี้สินต่อเจ้าของ

3. อัตราส่วนของสินทรัพย์ถาวรต่อหนี้สินระยะยาว

โดยปกติการชำระหนี้ควรชำระจากสินทรัพย์หมุนเวียน แต่ก็ไม่น่าเสมอไป ในบางกรณีอาจจะต้องจ่ายจากสินทรัพย์ถาวร โดยเฉพาะหนี้สินระยะยาวจะต้องพิจารณาถึงทรัพย์สินที่มีความถาวรคู่ไปกับระยะเวลาของหนี้ เพื่อเป็นหลักประกันไปในตัว ดังนั้นถ้าปริมาณสินทรัพย์ถาวรมีเพียงพอกับหนี้สินระยะยาว โอกาสที่เจ้าหนี้ระยะยาวจะไ้ชำระหนี้ก็มีสูง ยิ่งอัตราส่วนนี้สูงเท่าไร ความมั่นคงในการชำระหนี้ระยะยาวก็ยิ่งมีสูงเท่านั้น

4. อัตราส่วนขายต่อสินทรัพย์ถาวร

อัตราส่วนนี้ชี้ให้เห็นว่า กิจการไ้ลงทุนไว้ในสินทรัพย์ถาวรนั้น ทำให้เกิดรายไ้ขึ้นมากน้อยเป็นสัดส่วนเท่าไร ถ้าอัตรานี้ต่ำ ก็แสดงว่าการไ้ประโยชน์จากการไ้ใช้สินทรัพย์ถาวรอยู่ในระดับต่ำ หรืออีกนัยหนึ่งมีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรมากเกินไป อาจจะต้องเสนอให้เพิ่มยอดขายขึ้น เพื่อให้อยู่ในสัดส่วนที่พอเหมาะแก่การลงทุน ปริมาณการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรของกิจการแต่ละประเภท ย่อมมีปริมาณมากน้อยแตกต่างกันไปตามลักษณะธุรกิจนั้น ๆ จึงมีผลทำให้อัตราส่วนนี้โดยเฉลี่ยในธุรกิจประเภทหนึ่ง ๆ สูงต่ำต่างกันไ้ อันอาจถือเป็นมาตรฐานในการ เปรียบเทียบกับอัตราส่วนของกิจการว่าการลงทุนไ้ผลตอบแทนมากน้อยเพียงใด

5. อัตราส่วนของขายต่อเจ้าของ

เป็นอัตราที่แสดงให้ เห็นว่าแหล่งเงินทุนระยะยาวจากเจ้าของ ซึ่งไ้ไ้

มาลงทุนไว้ในกิจการ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการขายมากขึ้นเพียงใด ถ้าหากเกิดการ
ขายมาก ก็ย่อมแสดงถึงโอกาสจะได้อะไรสูงด้วย ดังนั้นอัตราส่วนนี้สูงแสดงว่าการ
ดำเนินงาน (คือขาย) มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจากการใช้เงินทุนจากเจ้าของ และเมื่อมี
การขายมากขึ้น ก็จำเป็นต้องเพิ่มการลงทุนในลูกหนี้และสินค้าอื่น ก็จะต้องการเงิน
จากเจ้าหนี้ หรือเจ้าของเพิ่มเติมเข้ามา ถ้าไม่สามารถหาจากแหล่งเจ้าของได้ก็จะต้องจัด
หาจากเจ้าหนี้ ก็จะนำไปมีผลกระทบต่อกฎอัตราส่วนหนี้สินต่อเจ้าของอีกทอดหนึ่ง จากเหตุ
นี้ ในการวิเคราะห์จึงควรพิจารณาอัตราส่วนของขายต่อเจ้าของร่วมกับอัตราส่วนหนี้สิน
ต่อเจ้าของด้วย

VII.3 Profitability (ความสามารถในการหากำไร)

1. กำไรสุทธิต่อขาย (Net profit margin)

เป็นการพิจารณาว่า การดำเนินงานของกิจการโดยการขายนั้นสามารถ
สร้างผลกำไรได้เป็นสัดส่วนเท่าไร หากอัตราส่วนนี้สูงก็อาจหมายความว่า กิจการได้กำ
ไรเงินโดยประสิทธิภาพสูง และหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้สูงด้วย

2. กำไรขั้นต้นต่อขาย (Gross profit margin)

เป็นการพิจารณาว่าการดำเนินงานของกิจการโดยการขายนั้น สามารถ
สร้างผลกำไรขั้นต้นได้มากน้อยเพียงใด

3. กำไรสุทธิต่อสินทรัพย์ทั้งสิ้น

อัตราส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งหมดของกิจการ ก่อให้เกิด

มูลค่าโรสุทธิเป็นการคอมแพนในอัตราสูงหรือค่าเพียงใด หากอยู่ในอัตราสูงก็ย่อมแสดงให้เห็นว่ากิจการได้ใช้สินทรัพย์ไปในทางที่มีประสิทธิภาพสูง

4. กำไรสุทธิต่อเจ้าของ

เป็นอัตราคอมแพนที่กิจการจัดหามาได้จากการใช้เงินทุนจากเจ้าของ ถ้าอัตราที่สูงก็ย่อมแสดงว่าเจ้าของได้รับคอมแพนจากการมาลงทุนในกิจการนี้สูง ซึ่งอาจจะนำอัตราส่วนนี้ไปเปรียบเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร อันถือว่า ธนาคารเป็นแหล่งลงทุนหนึ่งของเจ้าของได้เช่นกัน ถ้าอัตรากำไรสุทธิต่อเจ้าของต่ำกว่า หรือเท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากแล้ว เจ้าของอาจจะถอนเงินทุนจากกิจการนี้แล้วไปฝากธนาคาร ซึ่งทำให้ได้ประโยชน์มากกว่าหรือเท่ากับ และในขณะเดียวกันก็ช่วยลดความเสี่ยงในการลงทุนลงด้วย ทั้งนี้ เพราะการดำเนินงานของธนาคารมีลักษณะความเสี่ยงต่ำกว่าการดำเนินงานของกิจการ แต่ทั้งนี้อัตราส่วนกำไรสุทธิต่อเจ้าของ ควรพิจารณาถึงอนาคตในระยะยาว ประกอบการตัดสินใจคงที่ถ่วงมาด้วย เพราะในระยะสั้นกิจการยังอาจดำเนินงานไม่อยู่ หัวกิจการอาจจะดำเนินงานที่สั้นในอนาคตก็ได้ ถ้าเป็นเช่นนั้น เจ้าของก็อาจกุมค่าแก่การลงทุนโดยเฉื่อยก็ได้

$$5. \text{ Interest coverage} = \frac{\text{กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี}}{\text{ดอกเบี้ยจ่าย}}$$

เป็นการพิจารณาว่าเมื่อกิจการได้นำเงินของเจ้าของมาดำเนินงาน แล้วสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ในรูปของกำไร เป็นที่เท่าของค่าดอกเบี้ยจ่ายที่จะจ่ายให้แก่เจ้าหนี้ ทำให้เกิดความมั่นคงแก่เจ้าหนี้เพียงใด ธุรกิจบางแห่งประมาณว่าอัตราส่วนนี้มีค่า 6 ถึง 8 เท่าจึงจะเพียงพอ แต่อย่างไรก็ตามความสามารถที่จะจ่ายดอกเบี้ยได้นั้นจะคงจ่ายจากเงินสด จึงต้องพิจารณาถึงการหมุนเวียนของของเงินสดประกอบด้วย

6. อัตราส่วนค่าประกันอสังหาริมทรัพย์ต่อสินค่างบ

เจ้าหน้าที่ขายสินค้าให้แก่กิจการ ซึ่งมีการประกันอสังหาริมทรัพย์ไว้ ย่อมมีความปลอดภัยในการที่สินค้านั้นอาจสูญสลายจากไฟไหม้ได้ หากกิจการมิได้ประกันอสังหาริมทรัพย์ไว้ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความพลัดพลอนในการดำเนินงาน เพราะถ้าได้มีการประกันไว้อย่างเหมาะสมแล้วยังทำให้กิจการสามารถเริ่มดำเนินงานต่อไปได้ควย

ถ้าอัตราส่วนนี้อยู่ในระดับต่ำ แสดงว่ากิจการมีความระมัดระวังไม่เพียงพอ และอาจไม่สามารถป้องกันความเสียหายได้เพียงพอ

IIIX. การวิเคราะห์ถึงแหล่งเงินทุนที่ไคมาและไรไป

(Fund flow analysis)

เป็นงบที่มาของเงินทุนจากแหล่งต่าง ๆ แต่ละแห่งเป็นจำนวนเงินเท่าใด และแสดงถึงแหล่งที่ไรไปของเงินทุนแต่ละแห่งเป็นจำนวนเท่าใด สุทธิเป็นผลของเงินทุนเพิ่มหรือลดลงจากวงกอบ กล่าวเงินทุนนั้น อาจกำหนดขึ้นมาใหม่หมายถึง เงินสก็โก้ เงินทุนหมุนเวียนก็โก้ แล้วทั่วทุกประเภทที่จะนำไปใช้วิเคราะห์ในสิ่งนั้น ๆ

งบนี้จะช่วยในการวิเคราะห์ว่าในรอบระยะเวลาหนึ่ง ๆ นี้ กิจการได้เงินมาจากแหล่งไคมาง เช่น โดยการกู้ระยะสั้นหรือระยะยาว เพิ่มทุน รายสินทรัพย์ หรือจากการดำเนินงานเกิดผลกำไร แต่ละแห่งเป็นจำนวนเงินมากม้างน้อยม้าง แหล่งที่มีความสำคัญควรแก่การพิจารณาคือแหล่งที่ทำให้เงินทุนไคมาจำนวนมาก

ในขณะเดียวกัน งบนี้จะแสดงให้เห็นว่า เงินที่ไคมาดังกล่าวข้างต้นนั้น ไคนำไปใช้ทำอะไรม้าง เช่น ชำระหนี้สินระยะสั้นหรือระยะยาว ถอนทุน หรือสินทรัพย์ หรือจากการดำเนินงานเกิดผลขาดทุน แต่ละแห่งเป็นจำนวนเงินเท่าใด โดยให้ความ

สนใจแก่แหล่งซึ่งมีดอกเบี้ยสูง

การวิเคราะห์จะพิจารณาว่า ส่วนใหญ่ของเงินที่ได้มาจาก 1 แหล่ง หรือ 2 หรือ 3 แหล่ง ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญ ๆ นั้น ให้นำไปใช้จ่ายเพื่ออะไรบ้างเป็นส่วนใหญ่ การโคเข้ามาแล้วก็ไหลออกไป ซึ่งเงินทุนในลักษณะเช่นนี้ มีความเหมาะสมหรือมีเหตุผลในทางที่ถือกิจการหรือไม่ รวมทั้งจะมีผลไปถึงการดำเนินงาน สภาพแวดล้อม และความมั่นคงในอนาคตมีแนวโน้มเปลี่ยนไปในทิศทางใด เช่น ถ้าเงินส่วนใหญ่ได้มาจากการขายสินทรัพย์ถาวร เพื่อนำไปใช้จ่ายเงินนั้นผลเป็นจำนวนมาก เช่นนี้ไม่น่าจะเป็นผลดีต่อกิจการ เพราะปกติถ้าหากกิจการไม่มีเงินเพียงพอแก่การจ่ายเงินปันผลในปีนั้น ก็ควรค้างจ่ายไว้ก่อน หรือมีจะนั้นก็จัดหาเงินโดยการกู้ยืมเข้ามา แทนการขายสินทรัพย์ถาวร อันเป็นเครื่องจักรที่จะดำเนินงานหาผลกำไรต่อไปในอนาคต เช่นนี้ย่อมแสดงให้เห็นถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตคว่ำว่า จะมีการหดตัวในการดำเนินงานของกิจการลง ก็ย่อมมีผลต่อความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว ซึ่งแม้ว่า อัตราส่วนของเงินทุนหมุนเวียน (Current ratio) จะอยู่ในระดับที่น่าพอใจ หรือจำนวนเงินทุนหมุนเวียน (Working capital) จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่ก็ลักษณะของการโคเข้ามาและไหลไปซึ่งเงินทุนเป็นผลทำให้เกิดการหดตัวในการดำเนินงาน ก็ย่อมจะมีผลกระทบต่อกความสามารถในการหากำไร และสภาพของของกิจการในอนาคตได้

IX. ข้อจำกัดของงบการเงิน

แม้ว่างบการเงินจะเป็นข้อมูลทางเทคนิคประเภทหนึ่งก็ตาม แต่ก็สามารถทำให้วิเคราะห์ถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น และระยะยาวของกิจการ พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของผู้บริหาร ในอันที่จะกล้าเสี่ยงต่อการแสวงหาผลกำไร และถือการจัดหาเงินทุนมากน้อยเพียงใดก็ตาม งบการเงินก็ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ อันเป็นข้อที่ควรนำไปพิจารณาประกอบการวิเคราะห์ดังกล่าว่า จะนำเชื่อถือในข้อมูลนี้ได้มากน้อย

เพียงใด แม้ว่าข้อมูลนี้จะเชื่อถือได้น้อย แต่ก็ยังอาจเป็นแนวทางที่จะทำให้เก็บรวบรวม ข้อมูลอื่นเข้ามาวิเคราะห์รายการเดียวกันนี้ประกอบไ้บ้าง เช่นถ้าทราบว่า งบการเงิน บางรายการอาจจะเชื่อถือไม่ได้ ก็อาจจะไปเยี่ยมชมกิจการว่า ความลักษณะของโรงงาน ที่มีราคาความมั่งคั่งที่เห็นควยเท่านั้น มูลค่าต่างกันอย่างไรหรือไม่ นอกเหนือจากความถูกต้อง น่าเชื่อถือของงบการเงินแล้ว ยังมีข้อจำกัดต่อไปนี้

1. งบการเงินเป็นเพียงแค่การสรุปฐานะการเงิน การดำเนินงาน เฉพาะ ในส่วนที่เป็นตัวเลขตัวเลขเท่านั้น สำหรับสถานะทางธุรกิจที่ไม่เป็นตัวเลขก็ไม่ได้สรุปออกมาให้เห็นในงบการเงิน เช่นการสไตรค์ของคองงาน อันจะมีผลต่อการดำเนินงาน

2. ค่าของเงินบาทที่เปลี่ยนแปลงไป มูลค่าของรายการต่าง ๆ ในงบการเงินอาจไม่ใช่มูลค่าที่แท้จริง ทั้งนี้เนื่องจากการบันทึกรายการทางบัญชีนั้น ใช้ราคาทุน แต่เมื่อระยะเวลาไค่ผ่านไป และแม้จะได้มีการคิดการเสื่อมค่าของการใช้สินทรัพย์เพื่อปรับให้ ใกล้เคียงกับสภาพที่เป็นจริงแล้วก็ตาม แต่สถานะทางเศรษฐกิจของประเทศก็ไม่สามารถ ที่จะหยุดยั้งค่าของเงินบาท ในมีค่าเท่าเดิมทุกปีได้ ดังนั้นมูลค่าของสินทรัพย์ขึ้นเกี่ยวกับ หรือเมื่อ 10 ปีก่อน บ่อมมีมูลค่าต่างจากราคาปัจจุบัน ดังนั้นรายการเหล่านี้สมควรจะได้มีการปรับปรุงให้อยู่ในอัตราราคาค่าเงินบาทเดียวกันในปีต่าง ๆ ของงบการเงิน เพื่อจะได้ นำไปเปรียบเทียบกันได้

3. วิธีการทางบัญชี รายการค่าหนึ่ง ๆ มีวิธีการบันทึกบัญชีหรือคำนวณ ใดหลายวิธี หากในแต่ละปีบันทึกด้วยวิธีที่ต่างกัน ก็ย่อมมีผลต่องบการเงินต่างกันไปด้วย เช่น การคิดค่าเสื่อมราคาในวิธีต่างกัน จำนวนเงินค่าเสื่อมราคาต่างกัน จึงทำให้ ผลกำไรต่างกัน หรือการบันทึกสินค้าคงเหลือในวิธี *last in first out* กับ *first in first out* มีทำให้มูลค่าสินค้าคงเหลือต่างกันเช่นกัน ดังนั้นหากจะนำงบการเงินมาวิเคราะห์ ก่อนการวิเคราะห์ควร จะได้รับความแตกต่างเหล่านี้ให้อยู่ในวิธีการเดียวกันเสียก่อน

4. การนำงบการเงินของกิจการหนึ่งไปเปรียบเทียบกับอีกกิจการหนึ่ง จะคงคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้ด้วย คือ

- สถานที่ตั้งของธุรกิจที่ต่างกัน แม้ว่าทั้ง 2 กิจการจะดำเนินงานใน ลักษณะการค้าประเภทเดียวกันก็ตาม ผลของสถานที่ตั้งคือการขาย หรือการลงทุน ข้อมูต่าง กัน ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของชุมชนนั้น หรือศูนย์การค้านั้น การขนส่ง การว่าจ้าง แรงงาน และสภาวะทางธุรกิจหัว ๆ ไปต่างกัน

- ขนาดของกิจการและวิธีการดำเนินงานที่ต่างกัน กิจการขนาดใหญ่ ย่อมมีโอกาสจัดหาเงินได้มากแหล่งกว่ากิจการขนาดเล็ก จึงย่อมมีโอกาสที่จะมีเงินไปลง ทุนในสินค้า อุตสาหกรรม หรือปรับปรุงซ่อมแซม จัดแสดงสินค้า ได้มากกว่า ก็ย่อมจะมีผลต่อการ เจริญ และการดำเนินงานด้วย

- กิจการ 2 แห่งซึ่งจำหน่ายสินค้า ในสายผลิตภัณฑ์เดียวกัน แต่แบบ หรือ model อาจต่างกัน ใน 2 แห่งนี้ อันมีผลต่อการดำเนินงานได้ด้วย เช่นสินค้า บาง model อาจได้กำไรกว่าไรชั้นต้นสูงกว่าอีก model และจำนวนหน่วยที่จะขายได้ ง่ายยากก็ต่างกันอีกด้วย

งวดเวลาของงบการเงิน หากวันสิ้นสุดของงบการเงินของกิจการ 2 แห่ง ต่างกัน เช่น กิจการ ก. งบการเงิน 1 ปีจะสิ้นสุด 30 เมษายน แต่กิจการ ข. เป็นงบ การเงิน 1 ปี เช่นกันสิ้นสุด 31 ธันวาคม ย่อมมีผลต่อการดำเนินงาน หรือฐานะการเงิน ต่างกันด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับธุรกิจที่ค้าเป็นการค้าเป็นฤดูกาล กิจการหนึ่งหาก สิ้นสุดก่อนกลางฤดูกาล อีกกิจการสิ้นสุดก่อนท้ายของฤดูกาล จำนวนสินค้าคงเหลือของกิจ การแรกย่อมมีปริมาณสูงกว่ากิจการหลัง ผลก็ย่อมมีผลสินทรัพย์หมุนเวียน และผลกำไรขาดทุน ต่างกัน จึงไม่เหมาะสมแก่การนำมาเปรียบเทียบ